

BİR LOKMA BİR HIRKA EFSANESİ

Aydınlık Gazetesi, 17 Aralık 2016

Yıldırım Koç

Yine ezber bozalım.

Bir toplantıda bir arkadaşım, halkımızın sessizliğini açıklarken, “bir lokma ve bir hırka” anlayışının, durumuna şükretmenin yaygın olduğunu ileri sürdü.

Halkımız gerçekten “bir lokma-bir hırka” anlayışıyla mı hareket ediyor? Tam bir tevekkül içinde kaderciliğe mi dalmış durumda? Daha iyi bir hayat için mücadele etmek niyetinde değil mi? Haline şükredip yoksulluğu mu kabulleniyor? Bu nedenle mi sessiz?

Tam tersi geçerli. Halkımız son yıllarda borçlanarak çılgınca tükettiği için sessiz. Bedelini, derinleşen krizle ödedikçe hareketlenecek.

KAPİTALİZMİN TÜKETİM ÇILGINLIĞI

İçinde yaşadığımız düzenin adı kapitalizm. Kapitalizmin temel sorunlarından biri, eksik tüketim eğilimidir. Üretkenlik ve üretim artar. Ancak üretmek yeterli değildir. Üretilen ürünleri satamazsanız, zarar edersiniz. Yaratılan değer gerçekleştirilmesi veya kapitalistin kâr elde edebilmesi, üretilen ürünlerin satılmasıyla mümkündür.

Ürettiğiniz ürünleri nerede satacaksınız?

Ya kendi ülkenizde, ya başka ülkelerde.

Gömlek ve takım elbise de üretebilirsiniz, çamaşır makinesi, buzdolabı, akıllı telefon da.

Sürekli üretiyorsunuz. O zaman sürekli satmak zorundasınız.

Satmak için ne yapacaksınız?

Ürettiğiniz ürünleri öncelikle dayanıksız yapacaksınız. Ayakkabılar, belirli bir kilometre yüründüğünde parçalanacak. Gömlekler, belirli sayıda yıkayınca eskiyecek.

Sonra moda yaratacaksınız. Moda değişince, yepyeni elbiseler çöpe atılacak.

Yeni teknolojiler geliştireceksiniz. Akıllı telefonunuz bir anda “eski model” kalacak. “Yeni model”in peşine düşeceksiniz.

Çamaşır makinenizin ömrü 10 yıl olarak belirlenecek. Bir süre sonra yedek parçasını bile bulamayacaksınız ve yenisini alacaksınız.

Televizyonlar, gazeteler, sosyal medya da sürekli reklamlarla sizi etkileyecek.

Evinizdeki bazı eşyalardan “sıkılacaksınız” ve bunları yenileyeceksiniz. Komşularınız da çatlayacak.

Arabanızı “son model” yapamadığınız için üzüleceksiniz.

Özetle, kapitalizmin tüketim şebekesine döneceksiniz.

SADE HAYAT

Halbuki insanın kafa sağlığı açısından sade bir hayat daha yararlı.

“Bir lokma, bir hırka” anlayışı aslında yoksulluğu değil, sade yaşantıyı anlatıyor.

Bu anlayışta, insanların birbirine, sahip olduğu ve kullandığı eşyalarla hava atmadığı bir dünya var.

Nasreddin Hoca'nın “ye kürküm ye” öyküsündeki eleştiriyi hatırlayın.

Ancak ne yazık ki halkımızın çok büyük bölümü öyle “bir lokma, bir hırka” anlayışında filan değil. Keşke olsalardı.

Geçenlerde yazmıştım.

2010-2015 döneminde, 6 yılda satılan bazı ürünler şöyleydi: 11,3 milyon buzdolabı; 10,8 milyon çamaşır makinesi; 8,7 milyon bulaşık makinesi; 4,8 milyon fırın; 2,7 milyon derin dondurucu.

Trafikteki otomobil sayısı 2002 yılında 4,6 milyondur. 2016 yılında 11,1 milyon oldu. Kamyonet sayısı da 0,9 milyondan 3,4 milyona yükseldi.

İki adımda bir, cep telefonu ve malzemesi satan dükkana rastlıyorsunuz. Tüplü televizyon kullanan iyice azaldı. İnsanlar borçlanarak yatak odası takımlarını, salon takımlarını, mutfak eşyalarını, perdelerini yeniliyor. Biraz kullanılmış eşyanızı verecek kimse bulamıyorsunuz. Geçenlerde bir arkadaş Ankara dışına taşıyordu; bazı eşyalarını verecek kimse bulamadı. Sonunda Suriyeliler aldı.

Halkımızın bugünkü sessizliğinin nedeni “bir lokma, bir hırka” değil. Tam tersine, tüketim çılgınlığı. AKP iktidarları döneminde kredi kartları ve tüketici kredileriyle borçlanarak çılgınlar gibi tüketebildiler. Borç yiyen kesesinden yer. Şimdi bu tüketim çılgınlığının bedelini ödeme zamanı. Sesin nasıl çıkacağını göreceğiz.